

A magyarországi belföldi migráció néhány területi sajátossága a rendszerváltás után

Some spatial characteristics of the Hungarian internal migration after the change of regime

Dr. Péntes János

Debreceni Egyetem TTK Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék

E-mail: penzes.janos@science.unideb.hu

Absztrakt

A tanulmány a magyarországi belső migráció rendszerváltást követő folyamatait elemezve három szakaszra osztja azt, amely során elkülönül az 1990-es években kibontakozó, majd a 2000-es évek közepére vissza szoruló szuburbanizáció szakasza (1). A 2000-es évek közepétől egy évtizedig ismét a városok felé billent a vándorlási mérleg (2), végül a 2010-es évek közepétől újra a községek migrációs nyeresége vált meghatározóvá (3).

Budapest a 2. szakaszban ismét migrációs célterületté vált, míg az agglomerációja – változó kiterjedéssel – fokozatosan növekvő népesedési súlyt eredményezett az országon belül. A vizsgált időszakokban több nagyvárostérség is kifejezetten jelentős migrációs többletet mutatott (elsősorban az Északnyugat-Dunántúlon), míg Észak-Magyarország ipari válság sújtotta megyeszékhelyei még térségi szinten is elvándorlással jellemezhetőek. Különösen az északkeleti határmenti periférián jelentek meg a szinte folyamatos migrációs veszteséggel küzdő településcsoportok. A jóléti szuburbanizáció mellett ugyanakkor számos településen a szegények anyagi-megélhetési okokra vissza vezethető migrációja jelentkezett. A migrációs folyamatokra mind a 2008–2009-es válság, mind a COVID-19 pandémia, mind a kormányzati család- és otthonteremtési politika kihatótt.

A jövedelemmel kifejezett fejlettség és a belső migrációs egyenleg közötti kapcsolat egyrészt esetleges, másrészt időben változó karaktert mutatva messze nem egyértelmű. A jövedelemszint szerinti csoportosítást követően a legelmaradottabb települések körében az elvándorlás dominánsnak tűnik, de a fejlettebb településcsoportok migrációs nyeresége jelentős ingadozást jelez. Az első szuburbanizációs periódusban a vándorlási egyenleg különbségei csökkentek, azonban a fejlettségi szinteknek megfelelően kinyílt az olló mind a válság idején, mind pedig az elmúlt évtizedben ismét kibontakozó második szuburbanizáció időszakában.

Kulcsszavak: belső migráció, demográfia, szuburbanizáció, térszerkezet, területi autokorreláció

Abstract

Current investigation analyses the processes of internal migration in Hungary following the regime change, which is divided into three stages. The first is the period of suburbanization that developed in the 1990s and then receded in the mid-2000s. For a decade from the mid-2000s, the balance of migration tipped towards the towns again (2), and finally, from the mid-2010s, the migration gain of villages has become decisive (3). Budapest became a destination for migration in the second stage, while its agglomeration – with varying extent – resulted in a gradually increasing population weight within the country. In the examined periods, several urban areas represented a particularly significant migration surplus (primarily in Northwestern Transdanubia), while the county seats of Northern Hungary, hit by the industrial crisis, can be characterized by emigration even at the level of their catchment areas. Settlement groups struggling with almost continuous migration losses appeared especially along the northeastern border periphery. In addition to ‘welfare’ suburbanization, however, many settlements also experienced the migration of poor people induced by financial problems of population. Migration processes were affected by both the 2008-2009 crisis, the COVID-19 pandemic, and the government's family and housing policy.

The relationship between the level of development expressed in terms of income and the internal migration balance is far from clear, representing a contingent and time-varying character on the other. After the grouping of settlements according to their income level, emigration seems to be dominant among the most backward settlements, but the migration gains of the more developed settlement groups indicate significant fluctuations. In the first suburbanization period, differences in the migration balance decreased, however, according to the levels of development, the gap opened both during the crisis and during the period of the second suburbanization that unfolded again in the last decade.

Keywords: demography, internal migration, spatial autocorrelation, spatial structure, suburbanization

Beküldve:

Elfogadva:

Bevezetés

A területi fejlettség és a népesség migrációja összefüggésben van, mert a migrációban résztvevők számára komoly vonzerőt jelent a létbiztonság magasabb szintje, a feltételezett kedvezőbb életkörülmények és jobb anyagi feltételek (Ekéné Zamárdi–Dövényi 2010). A migrációt kiváltó okokat a hagyományos közgazdasági modellek jórészt a jövedelmi különbségekkel, valamint munkaerőpiaci hatótényezőkkel magyarázzák (Bálint–Obádovics 2019). A mobilitás nem csak humántőke transzfert jelent, hanem tudás- és anyagi tőke áramlása is összekapcsolódik vele (Williams 2009).

A világgazdaság centrum- és perifériatárségei közötti vándorlás irányai határozottan kirajzolódnak, ugyanakkor a migráció fejlődési folyamatokra gyakorolt hatásai nem

egyértelműek. Egyrészt az Európai Unió belüli kelet-nyugati munkaerőáramlás egyszere okoz polarizációt és periferizálódást (utóbbi a kibocsátó térségekben), másrészt a külföldön dolgozók hazautalt, illetve otthon elköltött keresetei és esetleges hazatérésük is a területi kiegyenlítődés irányába hat (Nadler et al. 2016; Maleszyk, 2021).

A területi fejlettség és a migráció közötti összefüggés leggyakoribb asszociációja, hogy a fejlett térségek a vándorlás célterületei, míg az elmaradott zónák a kibocsátók. Ezen a feltételezésen alapul, hogy a hazai kedvezményezett térségek és települések lehatárolásaiban a vándorlási egyenleg a figyelembe vett indikátorok között szerepelt (Nagy 2011; Péntes 2014; Egri 2024). Ezt a megfontolást indokolja, hogy a legelmaradottabb településcsoportok esetében egyértelműen kimutatható a jelentős migrációs veszteség, míg a fejlett területek karakteresen vándorlási nyereséggel bírnak (Péntes et al. 2015; Bálint–Obádovics 2019). Ugyanakkor a kár történeti léptékben nézve (Szilágyi 2018), akár csak az elmúlt évtizedeket tekintve (Péntes et al. 2024) is számos kivételt lehet találni arra, hogy fejlett települések legyenek népességkibocsátók és az elmaradott térségek váljanak migrációs célterületté, amelyet tovább árnyalhat az a tény, hogy az alacsonyabb státuszú lakosság területi szegregálódása, kiszorulása is állhat mindenek háttérében (Ladányi–Szelényi 1997; Ekéné Zamárdi 2005; Dövényi et al. 2021; Bajmócy–Jakus 2023). Tehát a migrációs nyereségből nem lehet egyértelműen következtetni a területi fejlettségre, vagy fejlődésre.

A közelmúltban A közelmúltban jelent meg a hazánkat és a Kárpát-Pannon térséget érintő migrációt bemutató munka (Dövényi et al. 2021), ugyanakkor jelen tanulmány igyekszik más hangsúlyokkal vizsgálni a belföldi vándorlás területi jellemvonásait – hangsúlyt fektetve többek között a migrációs egyenleg és a települési fejlettség kérdéskörének, azonban terjedelmi korlátok miatt a nemzetközi migrációra nem tudunk érdemben kitérni.

Hazai belső migráció a rendszerváltás előtt

A belső vándorlás Magyarországon belüli trendjeit és célterületeit tekintve jelentős változásokon ment keresztül. A második világháború után, a szocializmus évtizedeiben a vidékről városba vándorlás volt meghatározó. Budapest esetében a 20. század első felében kiemelkedő vándorlási többlet volt jellemző (Beluszky 1990), amely 1960 után csökkenést mutatott. A nagyobb városok (beleértve a megyeszékhelyeket is) fejlesztése és az ún. szocialista városok erőltetett iparosítása a falvak – elsősorban fiatal és szakképzett – lakosságának elvándorlását indukálták és emiatt kiugró népességfogyással szembesültek (Dövényi 2007; 2009). A rurális térségekben ugyanakkor komoly taszító tényezőt jelentett a mezőgazdasági kollektivizálás következtében radikálisan csökkenő helyi foglalkoztatás. Ezeket a feszültségeket mérsékelte az 1960-as évektől a növekvő mértékű ideiglenes és állandó migráció, illetve a vidéki-városi ingázás jelensége (Erdősi 1985; Hajdú–T. Mérey 1985). E folyamatok halmozódó eredményeként nagy kontraszt alakult ki a vidéki és városi térségek között a migrációs mintában (előbbieket, mint vesztes és utóbbiak, mint nyertes területek a vándorlási egyenleg tekintetében) (Molnár–Péntes 2008). A nagyvárosok 1970-es években kiugró migrációs nyeresége a '80-as évek végére elapadt (Trócsányi et al. 2024).

A központosított tervezésgazdaságról a liberalizált piacgazdaságra való politikai és gazdasági átmenetet követően a migráció is teljesen átalakult az előző évtizedekhez képest. Az alapvető változások után néhány éven belül a migráció jellege is megváltozott.

Az államilag erősen ellenőrzött lakás- és építőipar összeomlása után a szuburbanizáció az egyik legmeghatározóbb társadalmi-gazdasági folyamattá vált Kelet-Közép-Európa országaiban (Stanilov–Sýkora 2014; Lennert 2017; Havryliuk et al. 2021). A nagyvárosokban megemelkedő megélhetési költségek, a nagyobb létbizonytalanság és környezetrosszabb állapota is taszító tényezőként jelentkezett, amely városokból való jelentős elvándorlást generált (Kovács 2010). A rendszerváltás(ok) után az új lakásépítések száma esett vissza drasztikusan, az ingatlanárak zuhanása különösen a válság sújtotta térségekben következett be, amely jelentős korlátot jelentett az onnan való elköltözésben. Ugyanakkor az önkormányzati bérlakásállomány szűkült az ingatlanok értékesítése miatt, (Illés 2000), amely mellett a lakhatási lehetőségeket tovább apadtak (a munkásszállók bezárásával) (Ladányi–Szelényi 1997).

Ez az egy évtizedes időszak volt a szuburbanizáció legkiemelkedőbb periódusa Magyarországon (Bajmócy–Jakus 2023). A szuburbanizáció a városban élő lakosság jelentős térszerkezeti átalakulása – relatív dekoncentrációja –, amely széleskörű és átfogó következményekkel jár (Enyedi 2011; Bajmócy 2014). Ezen következmények egy része a jelenség tömeges és viszonylag gyors lefutása miatt környezeti és infrastrukturális problémák formájában jelentkezett, amelyek a klímaváltozás és a fenntartható fejlődés tükrében várhatóan a közeljövő egyik legnagyobb kihívását jelentik majd (Kovács et al. 2019; Lennert 2019; Kovács et al. 2022; Hardi et al. 2020).

A poszt-szocialista szuburbanizáció részben eltérést mutat a kapitalista országokban lezajlott folyamatokhoz képest, mivel az érintett népesség társadalmi összetétele heterogénabb. A nagyvárosból kiköltöző (illetve annak közigazgatási határain belül letelepedő) lakosok nagy változatoságot mutatnak a korösszetétel, a társadalmi státusz, családi állapot, vagy akár az etnicitást tekintve (Beluszky–Timár 1992; Timár–Váradi 2001; Hirt 2007; Brunn et al. 2018; Kristóf 2018; Jóvér 2023).

A szuburbanizáció látványos szakasza azonban a 2000-es évek közepére lecsendesült, majd a 2008–2009-es pénzügyi és gazdasági válság következményeként a vidéki nagyvárosok térségében leállt, Budapest környékén pedig veszítve a lendületéből, de szinte folyamatosan zajlott (Bajmócy–Jakus 2023). A 2010-es évek végén azonban újabb szakasz körvonalazódik, mivel több paraméter is változást jelezett (Nagy 2024). A folyamatok egy része azonban kevésbé látható módon zajlott, a nagyvárosok közigazgatási területén belül (Bajmócy 2014; Vasárus 2022; Péntes et al. 2023).

Jelen tanulmányban a belső migráció települési részletességű adatai alapján teszünk kísérletet az 1990 óta megfigyelhető folyamatok bemutatására, valamint – a szakirodalomban – néhány részben, vagy kevésbé feltárt aspektus áttekintésére.

Adatbázis és módszerek

A tanulmány a Központi Statisztikai Hivatal T-STAR adatbázisának TeIR-ben (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) közzétett éves településsoros állandó és ideiglenes belföldi vándorlás adatokon alapul. A mérőszám adataiban óhatatlanul vannak torzulások, mivel a költözések esetében nem feltétlenül kerül sor a

lakcím átjelentésére, illetve regisztrálásra kerülhet migráció tényleges népességmozgás híján is. Valamint a kisebb, speciális helyzetű települések esetében jelentős anomália is detektálható (pl. idősotthonok miatt jelentős odavándorlás következtében).

A vándorlási egyenleg lakosságszámra vetítésével a területegységek összehasonlíthatóvá válnak, de a népességmozgás valódi mértékét (az oda- és elvándorlók számát) elfedi, így jelen vizsgálat erre a kérdésre csak korlátozottan tér ki. Hasonlóképpen nem közvetítenek ezek az adatok a nemzetközi vándorlásról sem, annak ellenére, hogy a teljesség igénye indokolná annak figyelembevételét is (jelen tanulmány kénytelen mellőzni ezt a kérdést is).

A települési részletességű oda- és elvándorlási adatok segítségével került sor az adott év közigazgatási besorolásának megfelelően a város-falu migrációs egyenleg kiszámítására.

Az agglomerációk, agglomerálódó térségek és településgyűttek lehatárolása során a legaktuálisabb változatot vettük figyelembe (Tóth 2024), annak érdekében, hogy feltárjuk a nagyvárosok térségének vándorlási jellemzőit, vagyis a szuburbanizáció legfontosabb zónáinak folyamatait.

A relatív migrációs egyenleg értékei alapján kevésbé rajzolódik ki az országon belüli karakteresebben elvándorlással, illetve odavándorlással jellemezhető térségei, településcsoportjai. Ezért a területi autokorrelációs vizsgálat lokális változatának (LISA) klasztereit alkalmaztuk a településcsoportok elkülönítésére (a számítások a GeoDa szoftver 1.22-es verziójával készültek, a módszer leírását lásd például Tóth 2003, Tóth-Nagy 2013, Egri 2017 tanulmányaiban). A számítás során vezérszomszédságot vettünk figyelembe és a vizsgált periódusok legjellemzőbb klasztereinek megfelelően csoportosítottuk a településeket. Az adott időszakon belül a többségében LL és LH (alacsony-alacsony és alacsony-magas) klaszterbe sorolt településeket, valamint a HH és HL (magas-magas és magas-alacsony) klaszterbe került településeket együtt vettük figyelembe. Így elkülönítettük a:

- meghatározó – azaz az időszak nagyobb részében, az évek többségében szignifikáns HH/HL, valamint LL/LH klaszter típusba került és egyértelmű értéket produkáló településeket (csak egyik klaszter típus jelent meg);
- jellemző – azaz az időszak kisebb részében szignifikáns HH/HL, valamint LL/LH klaszter és egyértelmű értéket produkáló településeket (csak egyik klaszter típus jelent meg);
- inkább HH/HL, valamint LL/LH klaszterbe került településeket, ahol mindkét típusú klaszterbe sorolás megjelent, de valamelyik klaszter típus többször szerepelt;
- változó klaszter típusba kerülő településeket, ahol mindkét klaszter típus azonos számban jelent meg a nem szignifikáns kategorizálás mellett.

A fejlettséget-elmaradottságot hosszú időtávban több módszer segítségével is lehetne vizsgálni különböző komplex mérőszámok alkalmazásával (pl. Pénzes 2015; 2020; Egri 2024). Jelen tanulmányban azonban a területi társadalmi fejlettség kifejezésére egyik leggyakrabban használt indikátort, az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó (SZJA) alapot képező jövedelmet (másnéven adóköteles jövedelmet) alkalmazzuk. A mutató számos hazai vizsgálat kiinduló pontja volt a fejlettségi térszerkezet és a területi egyenlőtlenségek feltárása során (Kovács 1993; Nemes Nagy 1998; Nemes Nagy-Németh

2005; Kiss 2007; Péntes 2013; Vida 2022; Egri 2023). Számos problémája kapcsán a csökkenő magarázóerőt érdemes megemlíteni, amelyet egyrészt a lakossági jövedelmek nagyobb része (legálisan) nincsen bevonva az SZJA hatálya alá, valamint a külföldön megkeresett és adózott jövedelmek is hiányoznak a hazai statisztikákból (ez pedig torzítja a nagy arányú külföldi munkavégzésben érintett települések értékei) (Kiss 2007; Péntes 2013; Egri 2023). Azonban mindenképpen fontos érv mellette az 1988 óta települési részletességben elérhető konzekvens adatsor, amely számos társadalmi-gazdasági indikátorral szoros statisztikai kapcsolatban van. A jelen vizsgálatban a települések egy főre jutó adóköteles jövedelemértékeit rangsoroltuk és decilisekbe osztva számoltuk ki az egyes csoportokba eső települések (a '90-es évek elején 306 település került egy decilisbe, mely az időszak végére 315-re gyarapodott) átlagos vándorlási egyenlegeit. A számítás során minden évben az adott jövedelmi rangsornak megfelelő települések kerültek be, tehát minden évben változó csoporttal kellett kalkulálni.

Eredmények

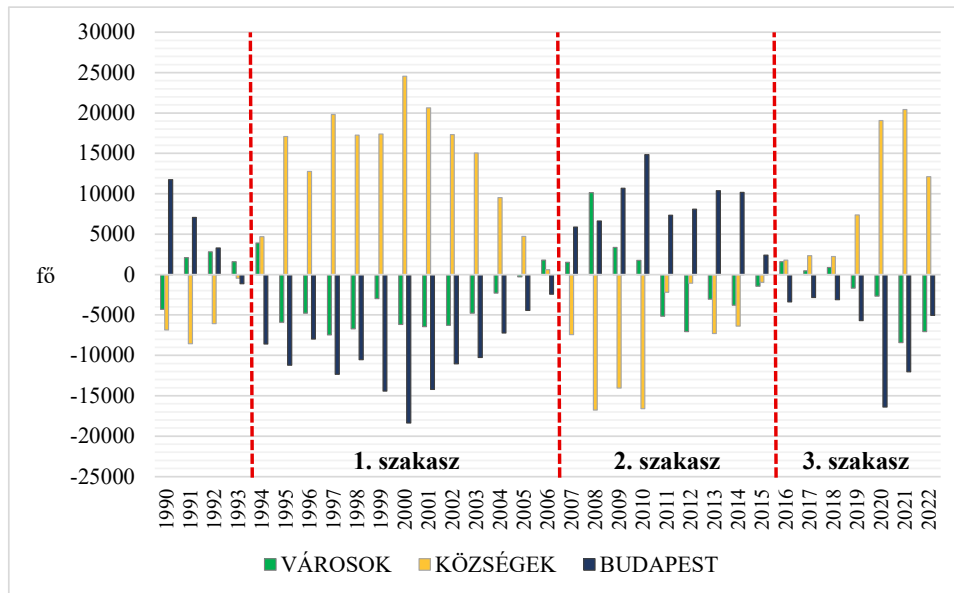
A belföldi migráció a településállományon belül

A rendszerváltást követően megfordultak a főbb településkategóriák vándorlási egyenlegei (1. ábra). A falvak vándorlási többletet szereztek, míg az elvándorlás Budapest esetében meghaladta a bevándorlást, ugyanakkor az ideiglenes és a tartós migráció nyers értéke csökkent (Dövényi 2009). Az 1990-es évtized első éveinek átmeneti időszaka után a községek, városok és Budapest belső migrációs egyenlege a 2000-es évek közepén is jelentősen változott, a főváros és néhány évig a városok is vándorlási célterületté váltak (1. ábra), míg a községek egyértelműen – ismét – elvándorlással szembesültek. A folyamat már a 2008–2009-es pénzügyi válság előtt megindult, de mélypontját abban az időszakban érte el (Dövényi et al. 2021). 2016-tól kezdve ismét trendváltás rajzolódott ki, amely eleinte szerény, majd egyre gyorsabban növekvő községi vándorlási nyereségben, egyúttal csökkenő budapesti és városi értékekben jelentkezett.

A településkategóriák belföldi migrációs egyenlegei alapján a rendszerváltás utáni néhány átmeneti évtől eltekintve három szakasz különíthető el. Az 1994 és 2006 közötti 1. szakasza szuburbanizáció fő időszaka, a 2. szakasz 2007 és 2015 között a zonosítható, a 3. szakasz pedig az ezt követő időszakra jelentkezett. A szakaszok között akár átmeneti időszak is elkülöníthető lenne, de az egyszerűség érdekében a trendfordulókat jelöltük szakaszhatárként.

A hazai migráció elemzése során többféle szakaszolást is alkalmaztak, legutóbb Bajmócy Péter és Jakus Imre tanulmányában, ahol kifejezetten a szuburbanizáció vizsgálata kapcsán azonosítottak periódusokat (Bajmócy–Jakus 2023). A két időbeli szakaszolás nem teljesen esik egybe, azonban a 2016-ban kezdődő új időszakot mindkét felosztást kijelöli.

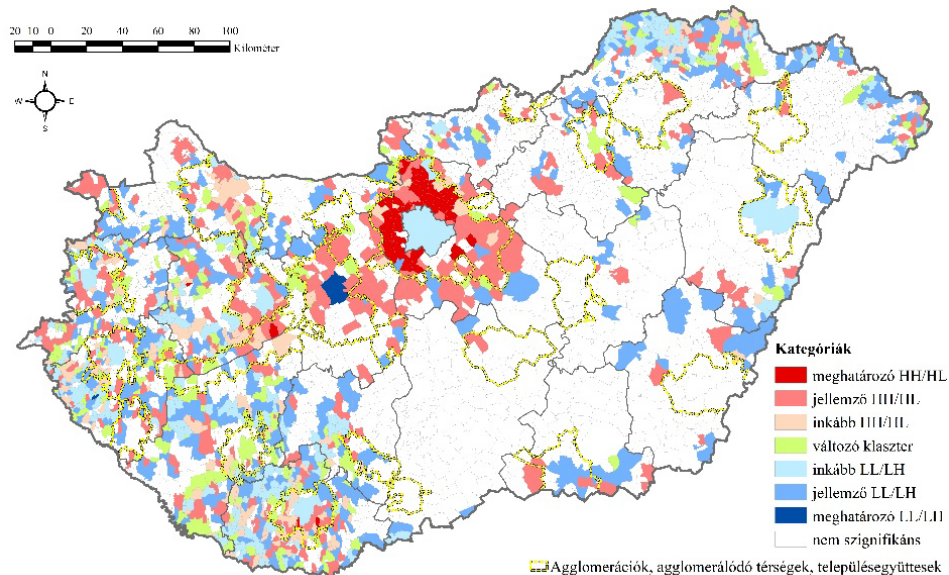
A belső migrációs egyenleg alakulása településtípusok szerint 1990 és 2022 között, fő
Internal migration balance according to the types of settlement between 1990 and 2022, head

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

A három szakasznak megfelelően értékelt relatív migrációs egyenleg térbeli mintázata is jól jelzi a sajátos különbségeket. Az 1. szakaszban – a 1994 és 2006 között – élesen rajzolódik ki a nagyvárosokat jellemző elvándorlás, amelynek átlagos mértékét tekintve Salgótarján, Miskolc és Budapest emelkedik ki, előbbieket nem csak szuburbanizációban érintettek, hanem az ipari válság okozta migrációs veszteség teljes térségüket (azaz a Miskolci agglomerációt és a Salgótarjáni településegységet) is érinti (de a Nagykanizsai településegységet is az elvándorlással sújtott térségekhez lehet sorolni) (F1. ábra, F1. táblázat). Ennek ellenére a LISA klaszterek alapján nem rajzolódik ki egyértelműen ez a trend (2. ábra). Az ellentmondást az oldja fel, hogy a területi autokorreláción alapuló kategorizálás (részletes magyarázata a módszertani leírásban szerepel) elsősorban a tendenciák időbeli stabilitását tudja jelezni – így a szerény mértékben, de folyamatosan csökkenő vándorlási egyenlegű települések és csoportok meg tudnak jelenni az LL/LH kategóriákban (emiat különül el karakteresen Székesfehérvár). Emellett például néhány Miskolc környéki település egyértelműen nyertese a migrációs folyamatoknak (pl. Kistokaj, Nyékládháza), így nem jelentkezik területileg összefüggő elvándorlás, amely elkülönülne klaszterbe.

Az 1000 lakosra jutó belső migrációs egyenleg értékéből számított LISA klaszterek alapján képzett csoportok az 1994 és 2006 közötti időszakban
 Groups of settlements by the LISA clusters calculated from the migration balance per 1000 inhabitants between 1994 and 2006

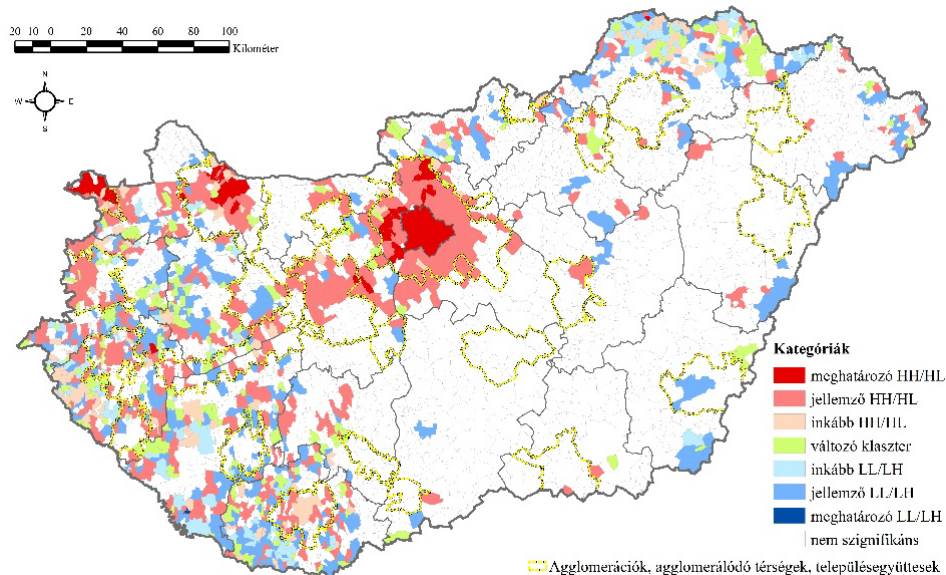

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

A nagyvárosok körüli településeken ekkor meghatározó a migrációs nyereség, amelynek elsődleges forrása a központból kiköltöző népesség, ugyanakkor néhány térség egyértelműen kap utánpótlást más irányokból is (a Budapesti agglomeráción túl pl. Győr, Sopron, Székesfehérvár környéke, de nem nagyvárosi településegységeként a Balaton térsége is), így lehet pozitív térségi szinten is a migrációs mérlegük. A szuburbanizálódó települések köre is jól felismerhető több nagyváros környezetében, magától értetődően Budapest térségében, valamint a legkarakteresebben Győr, Pécs, Székesfehérvár, Veszprém esetében.

Az erőteljes elvándorlással sújtott települések köre néhány térségben a zonosítható (pl. Csereháton, Hajdú-Bihar déli részén, Észak-Békésben, valamint több egykori bányászati és nehézipari körzetben (Ózd, Sásd, Komló térségében). Ugyanakkor a szétszórt mintázat azt is jelzi, hogy mozaikszerűen vándorlási céltelepülések is megjelentek az elmaradott térségekben is, erősítve azt a tényt, hogy nem csak jóléti, hanem a szegény népesség migrációja is alakította ezt az időszakot (Laányi–Szelényi 1997; Ekéné Zamárdi 2005; Dövényi 2021).

Az 1000 lakosra jutó belső migrációs egyenleg értékéből számított LISA klaszterek alapján képzett csoportok a 2007 és 2015 közötti időszakban
 Groups of settlements by the LISA clusters calculated from the migration balance per 1000 inhabitants between 2007 and 2015

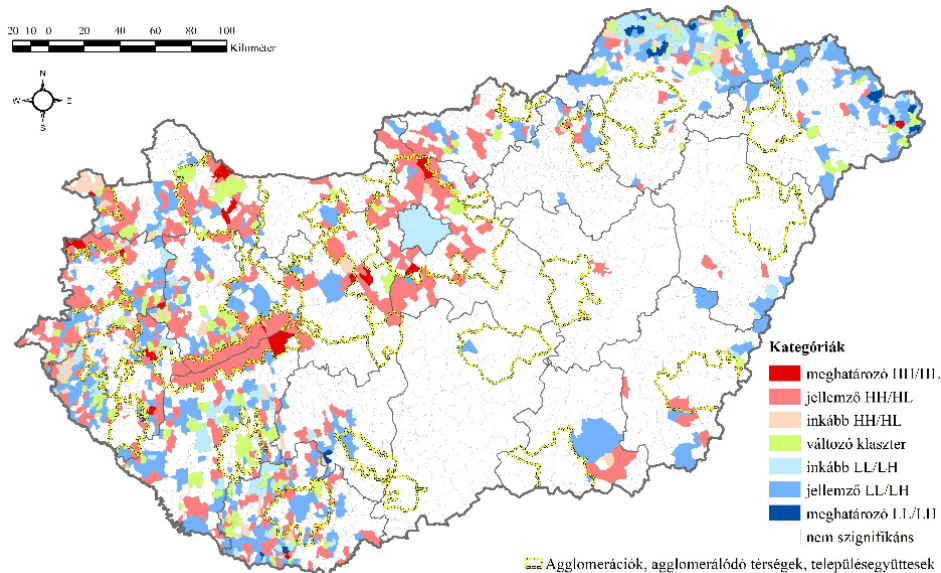

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

A 2. szakaszban Budapest népességvesztése vándorlási pozitívumba fordult, de az agglomeráció is karakteres migrációs nyereséggel bírt. Az északnyugati határszél nagyobb városai (Győr, Sopron, Szombathely) és térségeik is jellemzően migrációs célterületet jelentettek, ahogyan Székesfehérvár, valamint környezete vándorlási többlettel rendelkezett. A többi megyeszékhely és térsége – Zalaegerszeg és Pécs részbeni kivételével – nem jelent meg kiemelkedő szuburbanizációs zónaként (Bajmócy–Györki 2012). Érdeemes megemlíteni jelen vizsgálat egyik módszertani korlátját is, mivel az Északnyugat-dunántúli térségben – például Rajka esetében – megjelenő jelentős belföldi elvándorlás kimutatható, azonban az azt lényegesen meghaladó külföldi migrációs nyereség már nem detektálható (Balizs–Bajmócy 2019).

Az elmaradottabb határtérségekben nem összefüggő zónákként jelentek meg az elvándorlással sújtott településcsoportok (3. ábra és F2. ábra). Feltűnő, hogy a keleti alföldi megyék településeinek nagy része elvándorlással volt jellemezhető ebben az időszakban. A folyamatokat ebben az időszakban nagyban meghatározta a 2008–2009-ben kibontakozó globális pénzügyi és gazdasági válság, amely a lakáspiacot megrendítette, bár ennek területi hatásai eltérő mértékűek voltak. A belföldi migrációra is határozottan kiható ingatlanpiaci folyamatok a 2010-es évek közepére normalizálódtak (Nagy 2023).

Az 1000 lakosra jutó belső migrációs egyenleg értékéből számított LISA klaszterek alapján képzett csoportok a 2016 és 2022 közötti időszakban
 Groups of settlements by the LISA clusters calculated from the migration balance per 1000 inhabitants between 2016 and 2022

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

A 3. szakaszban 2016 és 2022 között több – a migrációra is komoly mértékben kiható – esemény is említhető. Ezek közül elsőként a kormányzati család- és otthonteremtési politika részeként 2015-ben elindított CSOK, majd a falusi CSOK adott lendületet a belföldi migrációnak. A főváros migrációs mérlege ismét negatív tartományba fordult, azonban a Budapesti agglomeráció számos települése és a Nyugat-Dunántúl nagyvárosainak – különösen Győr és Sopron – szuburbán zónái jelentős vándorlási nyereséget jeleztek (F3. ábra). A 2020-ban kezdődő COVID-19 pandémia pedig egészen extrém vándorlási csúcsot eredményezett a Balaton és a Velencei-tó térségében. Az oda-költözők jelentős része a lezárások miatt igyekezett kellemesebb környezetbe kerülni.

Néhány térségben pedig kifejezetten meghatározó volt az elvándorlás – pl. Északkelet-Magyarország határmenti térségeiben, valamint a dunántúli vármegyék megyeszékhelytől távol eső aprófalvas területein. Több nagyvárosi térség vándorlási különbsége is markáns elvándorlást bizonyított – a Miskolci agglomeráció, a Salgótarjáni és Szekszárdi nagyvárosi településgyűttes értékei is erről tanúskodnak.

A feltárt belföldi migrációs folyamatok is hozzájárultak ahhoz, hogy 1990 és 2022 között a nagyvárosokban és térségeikben (a Balaton térsége nélkül is) tovább nőtt a népességkoncentráció. Az itt élő népesség országon belüli aránya a kiinduló 54,62%-os értékről a vizsgált időszak végére 57,19%-ra nőtt. Ennek a növekedésnek a nagy részét

ugyanakkor a Budapesti agglomeráció adja, mivel a vidéki nagyvárosi térségek részesedése az 1990-es 28,44%-ról mindössze 28,75%-ra nőtt.

A területi fejlettség és a belföldi migráció összefüggése

A tanulmány egyik központi kérdése, hogy a települések fejlettsége összefüggésben van-e a migrációval, azaz a fejlett települések migrációs célterületekként, az elmaradottak pedig kibocsátókként azonosíthatók-e.

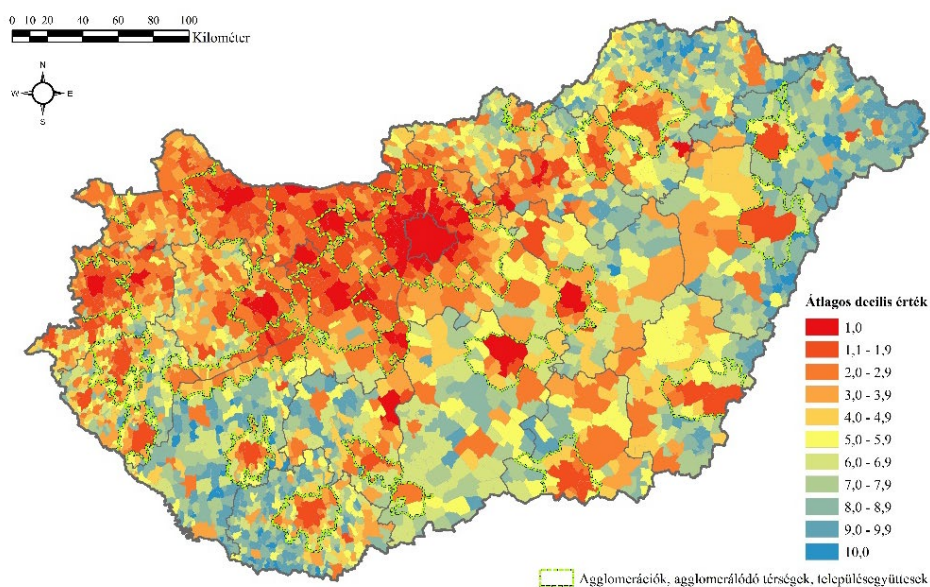
Kapcsolódó hosszútávú vizsgálatunk eredményei alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a migráció és a települések fejlettsége közötti összefüggés időben változást mutat, amely a szocializmus időszakában lényegesen meghatározóbb volt, mint az ezredfordulót követően (Pénzes et al. 2024). A kérdéskör azonban más megközelítésben és részletesebb időbeli bontásban is vizsgálatra érdemes.

A jövedelmi rangsornak megfelelően kialakított decilisek 1990 és 2022 közötti átlagértékei alapján kapott települési térkép hazánk jól ismert térszerkezeti jellemvonásait tükrözi vissza (5. ábra). Az ábrán 1-es értékkel szereplő települések a 33 éves periódus alatt stabilan a legfejlettebb egy tizedbe tartoztak (több mint 80 település tartozik ide, beleértve Budapestet és több megyeszékhelyet), míg a 10-es érték a folyamatosan legelmaradottabb csoportba tartozó településeket jelöli (mintegy 60 község sorolható ide).

5. ábra

A települések átlagos decilis értéke az egy főre jutó jövedelmi rangsor alapján 1990 és 2022 között

Average decile of settlements on the basis of the taxable income per capita between 1990 and 2022

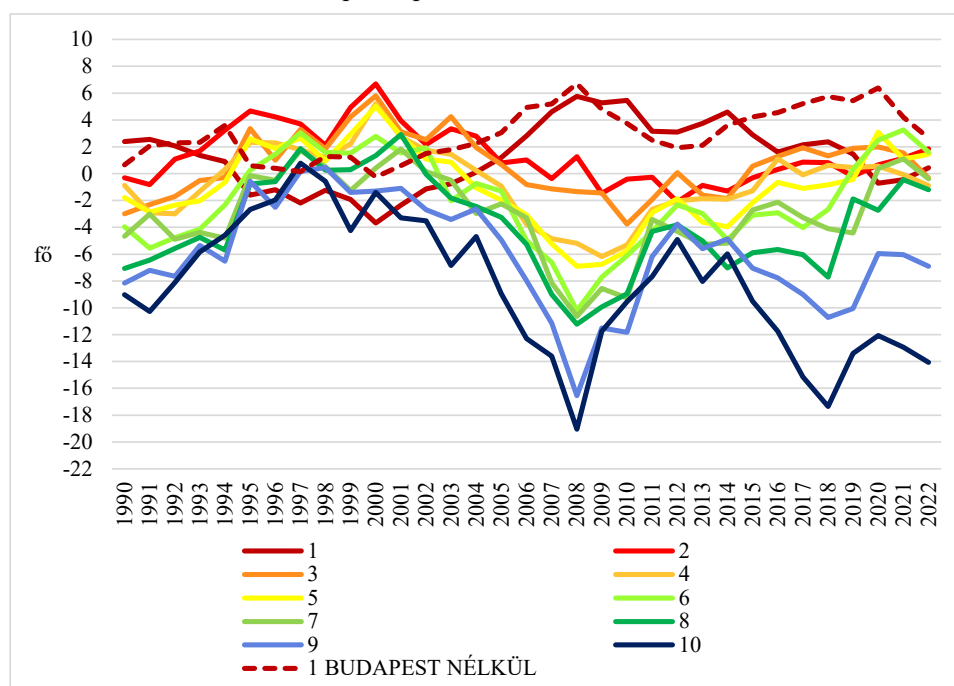
Forrás: a KSH és a NAV (PM-APEH) adatai, illetve Tóth 2024 alapján saját szerkesztés.

Az adóköteles jövedelmek egy állandó lakosra jutó értékei és a vándorlási egyenleg 1000 lakosra jutó adatai közötti Pearson féle korrelációs együttható eredményei pozitív irányú kapcsolatot jeleztek, azonban több évben nem volt az eredmény szignifikáns és a legmagasabb érték is alig haladta meg a +0,22-os mértéket. Ezek az eredmények egyáltalán nem támasztják alá a vándorlási egyenleg és az egy főre jutó jövedelemmel kifejezett fejlettség közötti egyértelmű kapcsolatot.

A jövedelmi decilisek évente változó települési körének megfelelően kiszámítottuk az 1000 lakosra jutó belföldi vándorlási egyenleget, amely a 6. ábrán látható értékeket adta.

6. ábra

Az 1000 lakosra jutó belső migrációs egyenleg értékének alakulása a települések egy főre jutó jövedelemértéke alapján képezett decilisek esetében 1990 és 2022 között, fő
Internal migration balance per 1000 inhabitants in the groups of settlements based on the deciles of the income per capita value between 1990 and 2022, head

Forrás: a KSH, a TeIR és a NAV (PM-APEH) adatai alapján saját szerkesztés

A jövedelmi deciliseknek megfelelően számított vándorlási egyenlegek kuszának tűnő futása kapcsán néhány összefüggés kirajzolódik. A legelső, azaz 10. decilis néhány évtől eltekintve a legjelentősebb elvándorlással volt jellemezhető. Az elmaradottabb településcsoportokat jelző görbék tendenciózusan inkább egyre nagyobb mértékű elvándorlást mutattak, míg a fejlettebb (azaz magasabb jövedelmű) településcsoportok inkább vándorlási célterületként jelentek meg. A szuburbanizáció fő időszakában, jelen vizsgálat 1. szakaszában ez a trend felborult és éppen a legmagasabb fejlettségű csoport

migrációs mérlege esett vissza. Még Budapest nélkül is nagyon látványos ez a változás, amely egyértelműen a szuburbanizáció következménye. A folyamat részben a magasabb társadalmi státuszú és jövedelmű lakosság kiköltözése révén a nagyvárosok körüli kevésbé fejlett községek javuló gazdasági mutatóihoz járult hozzá (Pénzes 2013).

Szembevetendő az is, hogy a 2008–2009-es gazdasági válság idejére nyílt szét leglátványosabb módon a településcsoportok közötti olló, amely a hátrányos ingatlanpiaci folyamatok kiegyenlítésével záródni kezdett, majd a 2010-es évek második felére ismét kinyílt. Utóbbi kapcsán látszik az otthoneremtési politika hatása, amely egyértelműen a legrosszabb helyzetű településekről való elvándorlás növekedésével járt, míg a kevésbé – vagy inkább közepesen – fejlett települések migrációs területté válását segítette elő, részben a legfejlettebb településkör rovására.

Összegzés

A vizsgálat rámutatott, hogy a belföldi migráció rendszerváltás utáni trendjeit illetően három, karakteresen eltérő szakasz azonosítható, amelyben átbillen Budapest, a városok és a községek migrációs mérlege. A főváros környéki és vidéki nagyvárosokat is érintő szuburbanizációval jellemezhető 1. szakasz során a nagyvárosok többsége vándorlási veszteséget könyvelt el, míg a térségük jellemzően migrációs nyereséggel bírt. Ugyanakkor néhány, ipari válsággal érintett nagyváros, amely várostérségi szinten is elvándorlással szembesült (elsősorban Salgótarján és Miskolc). A 2. szakaszban területileg vissza szorult a szuburbanizáció Budapest környékére, miközben a főváros ismét migrációs célterületté vált. Emellett az északnyugat-dunántúli nagyvárosok pozíciója kedvezőbb maradt. A harmadik szakaszban ismét lendületet vett a szuburbanizáció, amelynek hajtóereje részben az állami család- és otthoneremtési politika, illetve sajátos kilengéseket okozott a 2020-ban kezdődő pandémia (amelynek pl. a Balaton térségében volt nagyon látványos vándorlási kiugrása).

A legutóbbi várostérségi lehatároláson alapuló vizsgálat rámutatott, hogy a rendszerváltás óta szerény mértékben növekedett az egyébként is jelentős várostérségekben megfigyelhető népességkoncentráció, amelynek túlnyomó részét a Budapesti agglomeráció adja.

Jelen tanulmány egyik következtetése az, hogy a felsejlik ugyan a települések fejlettsége és a migrációs egyenleg közötti összefüggés, azonban ez a kapcsolat időben változó karaktert mutatva messze nem egyértelmű. A korrelációs együttható számításának eredményei gyakorlatilag nem jeleztek érdemi statisztikai korrelációt az adóköteles jövedelem egy lakosra jutó értéke és a migrációs egyenleg 1 000 lakosra számított mutatója között.

A számítások rávilágítottak, hogy a jövedelmi decilisekbe rendezett településcsoportok esetében némi összefüggés jelentkezett, amely elsősorban a legelmaradottabb települések körében jelezte a domináns elvándorlás jelenségét. Különösen a 2008–2009-es válság idejére nyílt ki az olló a migrációs ráta tekintetében, míg az ezt megelőző, részben ezt követő szuburbanizációs periódusban a különbségek szűkültek, de utóbbi esetében a legelmaradottabb településcsoportot növekvő mértékű elvándorlás sújtotta. A fejlettebb településcsoportok migrációs nyeresége jellemző módon kimutatható, de jelentős ingadozás is jelentkezett.

Mindezek tükrében felmerülhet a kérdés, hogy lehet-e a vándorlási egyenleget a fejlettséget tükröző indikátorként figyelembe venni. Ez a dilemma jelen tanulmány keretein messze túlmutat, mivel további izgalmas kérdésként jelentkezik, hogy a migrációs nyereség hozzájárul-e a települések fejlődéséhez. A szuburbanizáció esetében vannak egyértelműen nyertes területek átlag felett javuló társadalmi-gazdasági mutatókkal, ugyanakkor – a szegény népesség migrációjának jelenségét is figyelembe véve – ez messze nem vonatkozik minden pozitív vándorlási egyenlegű településre. A kérdéskör további vizsgálata tokat igényel.

Köszönetnyilvánítás

Pénzes János kutatásait a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíja.

IRODALOM

- BAJMÓCY, P.–GYÖRKI, A. (2012): A szuburbanizáció virágkora és hanyatlása Magyarországon. *Településföldrajzi tanulmányok* 1 (2): 1–12.
- BAJMÓCY, P. (2014): A szuburbanizáció két évtizede Magyarországon. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 11 (2): 6–17.
- BAJMÓCY, P.–JAKUS, I. (2023): A szuburbanizáció szakaszai, és azok térbelisége Magyarországon. *Településföldrajzi tanulmányok* 12 (1–2): 29–45.
- BÁLINT, L.–OBÁDOVICS, CS. (2018): Belföldi vándorlás. In: Monostori J. – Őri P. – Spéder Zs. (szerk.): *Demográfiai portré 2018. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. 217–236.
- BALIZS, D.–BAJMÓCY, P. (2019): Cross-border suburbanisation around Bratislava: changing social, ethnic and architectural character of the “Hungarian suburb” of the Slovak capital. *Geografický časopis (Geographical Journal)* 71 (1): 73–98. <https://doi.org/10.31577/geogrcas.2019.71.1.05>
- BELUSZKY, P. (1999): *Magyarország településföldrajza – Általános rész*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
- BELUSZKY, P.–TIMÁR, J. (1992): The changing political system and urban restructuring in Hungary. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 83 (5): 380–389. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.1992.tb00618.x>.
- BRUNN, S. D.–MATLOVIČOVÁ, K.–MUŠINKA, A.–MATLOVIČ, R. (2018): Policy implications of the vagaries in population estimates on the accuracy of sociographical mapping of contemporary Slovak Roma communities. *GeoJournal* 83: 853–869. <https://doi.org/10.1007/s10708-017-9804-9>.
- DÖVÉNYI, Z. (2007): A belföldi vándormozgalom strukturális és területi sajátosságai Magyarországon. *Demográfia* 50 (4): 335–359.
- DÖVÉNYI Z. (2009): A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák. *Statistikai Szemle* 87 (7–8): 748–762.
- DÖVÉNYI, Z.–KOVÁCS, Z.–KINCSES, Á.–BÁLINT, L.–EGEDY, T. (2021): Vándorlás. In: KOCSIS, K. (főszerk.): *Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom* pp. 44–57., CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest.
- EGRI, Z. (2017): Magyarország városai közötti egészséges egyenlőtlenségek. *Területi Statisztika* 57 (5): 537–575. <https://doi.org/10.15196/TS570504>
- EGRI, Z. (2023): Mobilitás és perzisztencia a hazai települési szintű jövedelemegyenlőtlenségi folyamatokban, 2012–2019. *Területi Statisztika* 63 (1): 3–37. <https://doi.org/10.15196/TS640203>
- EGRI, Z. (2024): Bezáródás a perifériára – A hazai társadalmi-gazdasági elmaradottság tartós térbeli fennmaradása, 1960–2020. *Területi Statisztika* 64 (2): 177–211. <https://doi.org/10.15196/TS630101>

- EKÉNÉ ZAMÁRDI, I. (2005): A bihari kistelepülések társadalmi degradációjának veszélyei a migráció tükrében.” In: CSAPÓ, T.–KOC SIS, ZS.–LENNER, T. (szerk.): *A településföldrajz helyzete és főbb kutatási irányai az ezredforduló után* pp. 90–100., Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely.
- EKÉNÉ ZAMÁRDI, I.–DÖVÉNYI, Z. (2010): Migráció és mobilitás. In: TÓTH J. (szerk.): *Világföldrajz* pp. 376–405., Akadémia Kiadó, Budapest.
- ENYEDI, GY. (2011): A városnövekedés szakaszai – újragondolva. *Tér és Társadalom* 25 (1): 5–19.
- ERDŐSI, F. (1985): Az ingázás területi-vonzáskörzeti szerkezete Magyarországon. *Demográfia* 28 (4): 489–498.
- HAJDÚ, Z.–T. MÉREY, K. (1985): A vonzáskörzet-kutatás történeti földrajzi kérdései. In: FARAGÓ, L.–HRUBI, L. (szerk.): *A vonzáskörzetek gazdasági és közigazgatási kérdései* pp. 65–76., MTA RKK DTI Közlemények 32. MTA RKK DTI, Pécs.
- HARDI, T.–REPASKÁ, G.–VESELOVSKÝ, J.–VILINOVÁ, K. (2020): Environmental consequences of the urban sprawl in the suburban zone of Nitra: An analysis based on landcover data. *Geographica Pannonica* 24 (3): 205–220. <https://doi.org/10.5937/gp24-25543>
- HAVRYLIUK, O.–GNATIUK, O.–MEZENTSEV, K. (2021): Suburbanization, but centralization? Migration patterns in the post-Soviet functional urban region – evidence from Kyiv. *Folia Geographica* 63 (1): 64–84.
- HIRT, S. (2007): Suburbanizing Sofia: Characteristics of post-socialist peri-Urban change. *Urban geography* 28 (8): 755–780. <https://doi.org/10.2747/0272-3638.28.8.755>
- ILLÉS, S. (2000): *Belföldi vándormozgalom a XX. század utolsó évtizedeiben*. Központi Statisztikai Hivatal, Népeségstudományi Kutatóintézet, Budapest.
- JÓVÉR, V. (2023): A new way to understand urban-rural relations: Habitus studies of rural places. *Hungarian Geographical Bulletin* 72 (1): 75–85. <https://doi.org/10.15201/hungeobull.72.1.5>
- KISS, J. P. (2007): *A területi jövedelemegyenlőtlenségek strukturális tényezői Magyarországon* Doktori disszertáció Szegedi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola, Szeged–Budapest.
- KOVÁCS, CS. (1993): A települési és térségi jövedelemegyenlőtlenségek az adóköteles jövedelmek és nyugdíjak alapján. In: ENYEDI, GY. (szerk.): *Társadalmi-területi egyenlőtlenségek Magyarországon* pp. 359–383. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- KOVÁCS, Z. (2010): A szocialista és poszt-szocialista urbanizáció értelmezése. In: BARTA, GY.–BELUSZKY, P.–FÖLDI, ZS.–KOVÁCS, K. (szerk.): *A területi kutatások csomópontjai* pp. 141–157., MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs
- KOVÁCS, Z.–FARKAS, J. Z.–SZIGETI, C.–HARANGOZÓ, G. (2022): Assessing the sustainability of urbanization at the sub-national level: The ecological footprint and biocapacity accounts of the Budapest metropolitan region, Hungary. *Sustainable Cities and Society* 84: 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.104022>
- KOVÁCS, Z.–FARKAS, J. Z.–EGEDY, T.–KONDOR, A. C.–SZABÓ, B.–LENNERT, J.–BAKA, D.–KOHÁN, B. (2019): Urban sprawl and land conversion in post-socialist cities: The case of metropolitan Budapest. *Cities* 92: 71–81. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.03.018>
- KRISTÓF, A. (2018): The Impact of Suburbanization on Social Differentiation in Hungary: A case study of the Miskolc agglomeration. *Geographica Pannonica*, 22 (3): 176–188. <https://doi.org/10.5937/gp22-17081>
- LADÁNYI J.–SZELÉNYI I. (1997): Szuburbanizáció és gettósodás. *Kritika* 35 (7): 4–12.
- LENNERT, J. (2017): A visegrádi országok vidéki tereinek rendszerváltás utáni vándorlási folyamatai. *Területi Statisztika* 57 (3): 272–293. <https://doi.org/10.15196/TS570302>
- LENNERT, J. (2019): A magyar vidék demográfiai jövőképe 2051-ig, különös tekintettel a klímaváltozás szerepére a belső vándormozgalom alakításában, *Területi Statisztika* 59 (5): 498–525. <https://doi.org/10.15196/TS590503>
- MALESZYK, P. (2021): Outflow of Talents or Exodus? Evidence of youth emigration from one of the EU’s peripheral regions in Poland. *Region* 8 (1): 33–51. <https://doi.org/10.18335/region.v8i1.283>
- MOLNÁR, E.–PÉNZES, J. (2008): A migráció szerepe Magyarország II. világháború utáni népesedésében *Debreceni Disputa* 5 (1): 47–54.
- NADLER, R.–LANG, T.–GLORIUS, B.–KOVÁCS, Z. (2016): Conclusions: Current and Future Perspectives on Return Migration and Regional Development in Europe. In: GLORIUS, B.–NADLER, R.–LANG, T.–KOVÁCS, Z. (eds.): *Return Migration and Regional Development in Europe: Mobility Against the Stream* pp. 359–375., Palgrave Macmillan UK, London.
- NAGY, A. (2011): A kedvezményezett térségek besorolásának alakulása, a lehatárolások módszertanának sajátosságai. *Területi Statisztika*, 51 (2): 148–160.

- NAGY, G. (2023): A vidéki nagyvárosok körüli szuburbanizáció vizsgálata a lakáspiaci indikátorok változásán keresztül, 2000–2021. *Területi Statisztika* 63 (3): 177–211. <https://doi.org/10.15196/TS630101>
- NEMES NAGY J. (1998): Vesztesek – nyertesek – stagnálók (a társadalmi-gazdasági változások regionális dimenziói). *Társadalmi Szemle* 53 (8–9): 5–18.
- NEMES NAGY, J.–NÉMETH, N. (2005): Az átmeneti és az új térszerkezet tagoló tényezői. In: FAZEKAS, K. (eds.): *Munkapiac és regionalitás Magyarországon* pp. 75–137., MTA Közgazdaságtudományi Intézet, Budapest
- PÉNYES, J. (2013): A foglalkoztatottság, az ingázás és a jövedelmi szint összefüggései Északkelet- és Északnyugat-Magyarországon *Területi Statisztika* 53 (3): 202–224.
- PÉNYES, J. (2015): A kedvezményezett térségek lehatárolásának aktuális kérdései. *Területi Statisztika* 55 (3): 206–232.
- PÉNYES, J.–PÁSZTOR, I. Z.–TÁTRAI, P. (2015): Demographic processes of developmentally peripheral areas in Hungary. *Stanovništvo* 53 (2): 87–111. <https://doi.org/10.2298/STNV1502087P>
- PÉNYES, J.–HEGEDŰS, L. D.–MAKHANOV, K.–TÚRI, Z. (2023): Changes in the Patterns of Population Distribution and Built-up Areas of the Rural–Urban Fringe in Post-Socialist Context – A Central European Case Study. *LAND* 12 (1682): 1–20. <https://doi.org/10.3390/land12091682>
- PÉNYES, J.–SZILÁGYI, ZS.–KISS, J. P. (2024): Az életminőség és a vándormozgalom hosszú távú területi összefüggéseinek vizsgálata Magyarországon a dualizmus korától napjainkig (1910–2022). *megjelenés alatt*
- STANILOV, K.–SÝKORA, L. (2014) (eds.): *Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe*. John Wiley & Sons, New York, NY, USA.
- SZILÁGYI, ZS. (2018): Vándormozgalom a trianoni Alföld területén a 20. század első harmadában. *Századok* 152 (1): 85–126.
- TIMÁR, J.–VÁRADI, M. M. (2001): The uneven development of suburbanisation during transformation in Hungary. *European Urban and Regional Studies* 8 (4): 349–360. <https://doi.org/10.1177/096977640100800407>
- TÓTH, G. (2003): Területi autokorrelációs vizsgálat a Local Moran I módszerével *Tér és Társadalom* 27 (4): 39–49.
- TÓTH, G. (2024): Agglomerációk, településgyűttek és vonzáskörzetek Magyarországon, 2024. *Területi Statisztika* 64 (3): 356–379. <https://doi.org/10.15196/TS640304>
- TÓTH, G.–NAGY, Z. (2013): Eltérő vagy azonos fejlődési pályák? A hazai nagyvárosok és térségek összehasonlító vizsgálata. *Területi Statisztika* 53 (6): 593–612.
- TRÓCSÁNYI, A.–KARSAI, V.–PIRISI, G. (2024): Formal urbanisation in East-Central Europe. *Hungarian Geographical Bulletin* 73 (1): 49–72. <https://doi.org/10.15201/hungeobull.73.1.4>
- VASÁRUS, G. L. (2022): Városhatáron belüli szuburbanizáció Magyarországon – egy paradoxon feltárása. *Területi Statisztika* 62 (4): 379–404. <https://doi.org/10.15196/TS620401>
- VIDA, GY. (2022): A regionális megvalósult versenyképesség néhány szempontjának területi jellemzői Magyarországon 2010 és 2019 között *Területi Statisztika* 62 (5): 538–569. <https://doi.org/10.15196/TS620503>
- WILLIAMS, A. M. (2009): International Migration, Uneven Regional Development and Polarization. *European Urban and Regional Studies* 16 (3): 309–322. <https://doi.org/10.1177/0969776409104695>

INTERNETES IRODALOM

Központi Statisztikai Hivatal – <http://www.ksh.hu> (letöltve: 2024. május 31.)

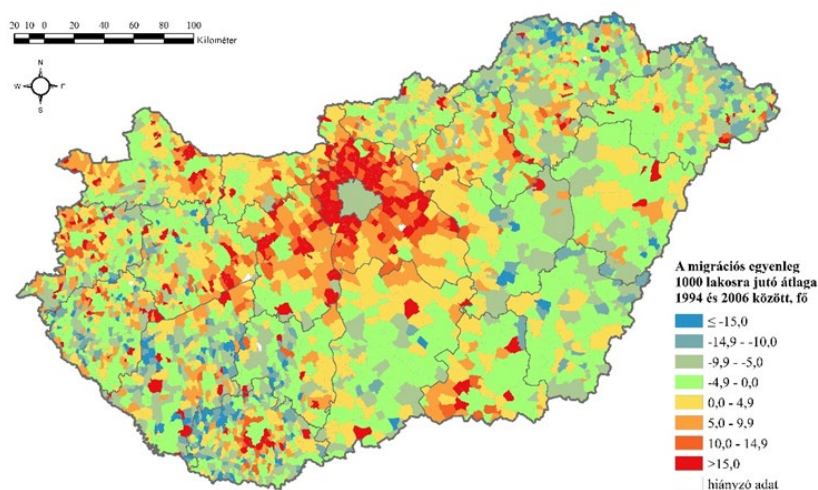
Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer – <https://www.teir.hu/> (letöltve: 2024. május 31.)

FÜGGELÉK

F1. ábra

A belső migrációs egyenleg 1000 lakosra jutó értékének éves átlaga 1994 és 2006 között, fő

Yearly average of internal migration balance per 1000 inhabitants of settlement between 1994 and 2006, head

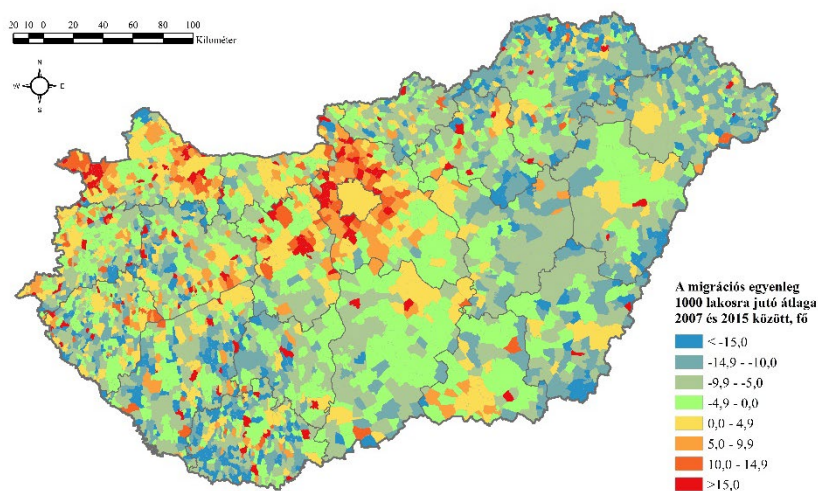

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

F2. ábra

A belső migrációs egyenleg 1000 lakosra jutó értékének éves átlaga 2007 és 2015 között, fő

Yearly average of internal migration balance per 1000 inhabitants of settlement between 2007 and 2015, head

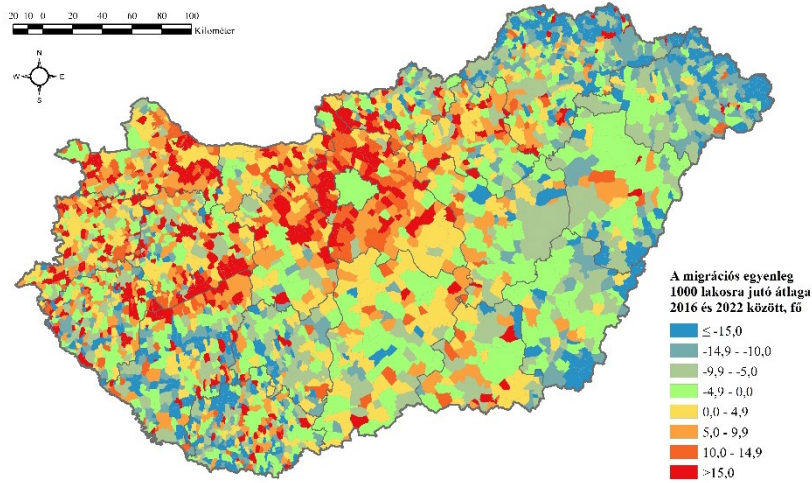

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

F3. ábra

A belső migrációs egyenleg 1000 lakosra jutó értékének éves átlaga 2016 és 2022 között, fő

Yearly average of internal migration balance per 1000 inhabitants of settlement between 2016 and 2022, head

Forrás: a KSH és a TeIR adatai alapján saját szerkesztés.

F1. táblázat. A vándorlási egyenleg 1000 lakosra jutó értékei a nagyvárosi térségekben 1990 és 2022 között, fő
Internal migration per 1000 inhabitants in the urban agglomeration between 1990 and 2022, head

Agglomerációs besorolás (2024)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baja	8,00	5,24	4,89	4,08	1,05	-4,03	-3,15	-8,13	-3,84	-1,56	-1,30	0,09	-0,37	-0,56	-0,88	-0,65	1,05	0,94	3,97	1,62	0,45	-0,24	-2,09	2,25	-3,26	-0,82	-1,88	-4,19	-2,83	-4,04	-1,53	-7,27	-4,80
Balaton	3,27	5,95	2,43	2,38	8,46	5,86	0,66	4,22	2,36	4,86	4,84	5,10	5,09	5,05	3,73	5,99	0,46	1,00	3,21	1,49	2,29	4,86	4,48	1,93	1,34	2,33	7,99	7,67	8,42	8,74	39,64	6,14	3,54
Békéscsaba	-0,52	2,75	3,01	2,70	4,87	0,02	1,15	-1,21	0,40	-2,32	-1,02	-1,38	-6,09	-2,79	-0,74	-0,56	-0,37	-2,56	-0,57	-1,60	-2,37	-2,70	-4,40	-2,56	-0,98	-1,47	-1,81	-2,94	-3,58	-3,36	-3,52	-1,42	-1,50
Budapest	5,46	4,28	3,57	2,88	1,74	0,48	0,92	0,14	1,00	0,43	-1,36	-0,20	1,46	2,50	2,86	3,15	5,37	8,77	8,66	8,75	8,66	5,43	5,15	5,67	6,43	4,53	3,61	4,11	4,38	3,15	-1,08	1,29	1,93
Debrecen	5,19	5,96	3,12	2,37	7,98	-0,06	-4,28	-3,74	-2,80	-0,59	-1,53	-0,22	0,09	-2,37	-0,24	-0,26	0,61	4,98	2,58	1,17	0,94	-3,23	-4,80	-1,90	-2,42	-2,14	-2,52	-1,97	-3,16	-2,49	-1,29	-3,08	-4,13
Dunaújváros	1,27	0,19	-2,61	-2,87	2,07	1,27	-3,12	5,21	-3,54	-8,46	-2,93	-0,72	-1,77	-4,05	-5,53	-2,28	-4,82	-7,63	-2,76	-2,29	0,68	4,08	-1,40	-3,24	-1,32	-1,03	-4,70	0,39	-0,25	-2,35	-4,67	-4,44	-2,89
Eger	8,88	7,14	3,46	6,97	6,37	-4,06	-0,62	-2,59	-1,14	-1,19	-2,57	-1,33	-4,23	2,96	2,30	3,51	4,96	-3,54	5,77	3,12	-0,84	-3,03	-3,22	-0,79	3,72	4,66	-1,05	0,46	-1,33	-6,49	0,23	-5,05	1,52
Esztergom	-0,67	0,73	5,14	8,79	8,26	1,62	-0,40	0,93	3,23	6,13	0,97	2,90	11,79	9,25	8,91	8,94	3,83	7,63	9,21	3,18	1,18	-9,67	-0,69	-0,69	-7,51	4,20	5,20	0,23	4,67	2,64	1,29	1,99	0,06
Győr	-0,16	0,97	0,75	2,40	2,19	4,80	2,86	2,31	3,89	4,90	1,86	2,10	4,98	1,07	3,28	4,54	2,61	5,54	8,24	3,94	3,32	4,52	5,39	6,46	6,93	6,65	6,43	8,71	13,19	12,04	7,97	8,80	6,73
Kaposvár	-0,98	-1,06	-0,46	-1,65	2,15	0,02	-0,25	-3,34	-2,74	-1,32	1,89	3,57	2,42	2,62	1,04	-1,67	2,14	-0,61	2,04	6,19	0,96	-3,36	-6,35	-2,12	-10,1	-2,84	-2,89	-1,66	-2,34	-6,33	-3,87	-3,16	-2,06
Kecskemét	6,52	5,41	4,57	2,47	7,17	5,59	1,23	3,16	3,53	2,43	1,93	1,07	3,81	2,45	3,04	4,68	6,76	3,41	7,38	4,53	5,03	4,51	4,79	1,20	0,88	0,31	-0,19	0,91	-1,63	-1,20	1,38	-0,53	-0,28
Miskolc	-5,39	-4,02	-2,02	-1,52	-0,11	-3,25	-3,50	-4,60	-4,58	-1,24	-3,99	-7,29	-5,38	-5,34	-5,02	-3,12	-4,92	-5,85	-3,79	-4,02	-4,34	-3,89	-5,64	-4,29	-4,16	-2,65	-0,22	-3,49	-3,35	-5,10	-3,88	-5,65	-4,32
Nagykanizsa	-3,33	-4,17	-2,87	-3,45	-4,84	-2,87	-1,18	1,43	-0,03	-4,47	-3,07	-0,82	-5,69	-3,81	-0,18	-1,94	-1,26	-2,00	-4,17	-4,10	-1,95	-3,91	-5,21	-4,14	-2,75	-3,33	-0,73	-2,84	-0,99	-5,09	-4,15	-4,56	-2,22
Nyíregyháza	-0,51	-0,59	0,65	0,23	1,73	2,33	1,68	-1,76	-0,43	-1,02	-0,13	-0,50	-1,31	-1,87	-2,96	-1,51	1,30	4,66	2,73	1,18	-1,23	-2,35	-1,90	-1,77	-2,47	-2,97	-0,38	-3,18	-2,06	-1,92	-0,03	-2,25	-1,20
Pécs	1,78	5,87	8,07	5,88	3,35	-0,11	-1,87	-2,41	-0,29	0,78	-1,28	-1,22	2,72	0,35	0,93	3,89	4,08	4,01	3,92	2,33	1,03	-2,89	-6,65	-2,12	0,50	-0,54	-0,32	-0,52	-0,77	-2,03	-0,50	-2,43	-3,12
Salgótarján	-3,48	-4,69	-3,27	-2,71	-2,11	-2,66	-2,96	-3,57	-5,37	-1,01	-0,96	-2,24	-6,95	-8,44	-5,50	-3,10	-6,50	-9,46	-5,51	-8,51	-6,68	-6,45	-4,01	-9,36	-5,78	-7,48	-4,96	-4,10	-5,93	-8,76	-5,93	-7,51	-7,46
Sopron	4,88	9,81	10,16	7,57	11,23	9,40	4,48	2,62	2,55	1,65	4,67	10,36	8,92	6,54	6,19	6,54	6,52	10,21	16,66	14,98	17,42	13,12	16,11	15,85	10,38	7,85	8,78	5,86	8,13	7,99	7,15	-2,76	3,11
Szeged	7,19	7,78	5,87	5,10	0,35	-2,44	-0,43	-0,52	0,35	-0,10	-4,82	-3,53	-0,59	1,60	1,55	0,85	5,67	8,10	6,11	3,84	3,13	1,73	0,31	2,21	2,61	1,34	-0,78	-0,90	-0,53	-2,18	-0,39	-5,67	-5,29
Székesfehérvár	1,32	0,11	1,38	1,46	0,62	0,77	1,29	2,02	2,08	3,71	3,70	1,20	-1,72	0,06	2,28	1,58	4,27	4,56	2,32	2,42	0,74	-0,25	0,24	0,21	-0,46	0,65	0,31	0,98	0,59	0,73	1,93	2,33	2,74
Szekszárd	-1,21	2,87	0,46	1,26	0,97	-1,88	-0,65	-0,69	1,97	-2,91	-2,07	1,12	-6,46	-5,35	-6,89	-3,53	-3,38	-3,36	-6,36	-2,67	-3,69	-6,85	-3,20	-0,73	-3,19	-2,23	-4,29	-4,99	-4,77	-1,34	-6,82	-5,05	-4,35
Szolnok	1,95	4,78	3,96	5,44	1,83	2,06	2,81	-4,30	-1,81	-5,56	-5,04	-0,77	0,59	-1,04	-0,62	-2,30	-2,98	-3,34	-0,44	-1,71	-1,89	0,22	-1,16	2,07	0,21	-0,18	-0,33	0,62	0,32	-3,09	-0,56	-2,14	-0,65
Szombathely	2,07	0,40	1,75	1,42	3,72	-0,03	-2,09	0,61	2,08	-0,45	-1,73	1,89	-0,66	1,67	1,12	1,77	1,55	0,88	4,30	1,14	1,44	0,56	0,68	2,45	5,90	5,13	4,01	2,08	4,34	4,22	4,10	2,03	4,04
Tatabánya	-2,87	1,55	-1,13	-0,29	-1,77	-3,78	0,24	2,36	4,50	1,57	-0,71	-1,86	-0,96	0,75	1,27	0,38	2,16	0,81	2,02	0,20	2,70	3,01	1,36	0,62	1,23	1,54	0,94	1,11	2,05	1,16	-0,76	-2,18	-0,09
Veszprém	1,53	1,46	4,70	6,41	6,56	-1,32	-2,92	-4,47	-2,72	-4,91	-7,17	-1,37	4,76	-0,45	-1,45	0,63	5,04	1,54	8,13	3,19	3,82	-2,60	1,03	-0,57	1,37	-1,08	-1,21	-1,76	-1,31	-2,10	-2,04	-5,03	-3,59
Zalaegerszeg	-0,26	1,07	1,52	2,92	2,52	4,12	1,57	-2,28	-0,01	-2,29	-1,84	1,21	2,87	4,60	2,44	0,65	1,63	-1,72	1,93	0,37	3,41	0,77	0,03	-2,65	-1,79	-2,36	-3,19	-3,33	-4,58	-1,23	-2,66	-0,67	3,21
VAROSTER-SÉGEK	1,86	1,85	1,63	1,45	1,39	0,29	0,09	-0,22	0,21	0,07	-0,64	-0,15	0,39	0,57	0,81	1,10	1,83	2,74	3,19	2,76	2,66	1,38	1,14	1,57	1,81	1,35	1,14	1,21	1,41	0,83	0,29	-0,01	0,34

Forrás: saját számítás a KSH, a TeIR és Tóth (2024) alapján